

УДК 657

<https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.4.28>

Т.М.ЧЕБАН

Херсонський національний технічний університет

К.Е.ЧЕБАН

Херсонський національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ МОДЕЛІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ СТРАХОВИКІВ

У статті розглянуті питання розробки галузевої моделі облікової політики страхових компаній. В результаті проведеного дослідження надана оцінка нормативно-правової бази регулювання облікової політики страховиків і методології обліку діяльності страхових компаній. Автором запропонована логічна поетапна послідовність процесу розробки облікової політики, яка на відміну від існуючих підходів містить не тільки етап розробки, а й передбачає обов'язкову верифікацію змісту облікової політики та оцінку її ефективності. Надані рекомендації щодо використання інструментів стратегічного PEST-аналізу та його модифікації - STEEPLE-аналізу, для ідентифікації факторів зовнішнього макросередовища, як фактору впливу на зміст облікової політики. В процесі дослідження встановлені особливості складу та економічних інтересів користувачів фінансової звітності страховиків, які полягають у використанні державними регуляторами страхового ринку – Нацкомфінпослуг та НБУ їх звітних показників як інформаційної бази пруденційного регулювання. Читке визначення особливостей страхової діяльності та врахування вимог Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» дозволило встановити склад об'єктів облікової політики та запропонувати їх поділ на основні й спеціальні, які відображають галузеву специфіку страхового бізнесу. До складу останніх віднесені наступні: страхові резерви (технічні, математичні, вільні), операції перестраховування, а також доходи і витрати від страхової діяльності. Запропонований алгоритм побудови моделі облікової політики страховиків дозволяє визначити її відповідність зовнішнім чинникам та оцінити ефективність на основі ідентифікації впливу на фінансовий стан страхових компаній. Практична реалізація пропозицій щодо побудови моделі облікової політики страховиків забезпечить внутрішню легітимність порядку групування, обліку та відображення в звітності доходів, витрат, операцій перестраховування та страхових резервів як специфічних об'єктів обліку страхової діяльності, та сприятиме формуванню достовірної та якісної звітної інформації страховиків для задоволення потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Ключові слова: облікова політика, об'єкти обліку, модель, страхові компанії.

Т.Н.ЧЕБАН

Херсонський національний технічний університет

Е.Э.ЧЕБАН

Херсонський національний технічний університет

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РАЗРАБОТКЕ МОДЕЛИ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ СТРАХОВЩИКОВ

В статье рассмотрены вопросы разработки отраслевой модели учетной политики страховых компаний. В результате проведенного исследования дана оценка нормативно-правовой базы регулирования учетной политики страховщиков и методологии учета деятельности страховых компаний. Автором предложена логическая поэтапная последовательность процесса разработки учетной политики, которая в отличие от существующих подходов содержит не только этап разработки, но и предусматривает обязательную верификацию содержания учетной политики и оценку ее эффективности. Даны рекомендации по использованию инструментов стратегического PEST-анализа и его модификации - STEEPLE-анализа, для идентификации факторов внешней среды, как фактора влияния на содержание учетной политики. В процессе исследования установлены особенности состава и экономических интересов пользователей финансовой отчетности страховщиков, которые заключаются в использовании государственными регуляторами страхового рынка - Нацкомфинуслуг и НБУ их отчетных показателей как информационной базы пруденциального регулирования. Четкое определение особенностей страховой деятельности и учет требований Международного стандарта бухгалтерского учета 8 «Учетная политика, изменения в бухгалтерских оценках и ошибки» позволило установить состав объектов учетной политики и предложить их разделение на основные и специальные, которые отражают отраслевую специфику страхового бизнеса. В состав последних

включены следующие: страховые резервы (технические, математические, свободные), операции перестрахования, а также доходы и расходы от страховой деятельности. Предложенный алгоритм построения модели учетной политики страховщиков позволяет определить ее соответствие внешним факторам и оценить эффективность на основе идентификации влияния на финансовое состояние страховых компаний. Практическая реализация предложений по построению модели учетной политики страховщиков обеспечит внутреннюю легитимность порядка группировки, учета и отражения в отчетности доходов, расходов, операций перестрахования и страховых резервов как специфических объектов учета страховой деятельности, и будет способствовать формированию достоверной и качественной отчетной информации страховщиков для удовлетворения потребностей внешних и внутренних пользователей.

Ключевые слова: учетная политика, объекты учета, модель, страховые компании.

T.N.CHEBAN

Kherson National Technical University

K.E.CHEBAN

Kherson National Technical University

METHODOLOGICAL APPROACHES TO MODEL DEVELOPMENT ACCOUNTING POLICY OF INSURERS

The article considers the issues of developing an industry model of accounting policy of insurance companies. As a result of the study, an assessment of the regulatory framework for regulating the accounting policy of insurers and the methodology of accounting for insurance companies. The author proposes a logical step-by-step sequence of the accounting policy development process, which, unlike existing approaches, contains not only the development stage, but also provides for mandatory verification of the content of accounting policy and evaluation of its effectiveness. Recommendations for the use of tools of strategic PEST-analysis and its modification - STEEPLE-analysis, to identify external macro-environmental factors as a factor influencing the content of accounting policies. The study identified the composition and economic interests of users of financial statements of insurers, which are the use of state regulators of the insurance market - Natskomfinposlug and the NBU their reporting indicators as an information base for prudential regulation. A clear definition of the characteristics of insurance activities and taking into account the requirements of International Accounting Standard 8 "Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors" allowed to establish the composition of accounting policies and propose their division into basic and special, reflecting the industry specific insurance business. The latter include the following: insurance reserves (technical, mathematical, free), reinsurance operations, as well as income and expenses from insurance activities. The proposed algorithm for building a model of accounting policy of insurers allows to determine its compliance with external factors and assess the effectiveness based on the identification of the impact on the financial condition of insurance companies. Practical implementation of proposals to build a model of accounting policy of insurers will ensure the internal legitimacy of the grouping, accounting and reporting of income, expenses, reinsurance operations and insurance reserves as specific objects of accounting for insurance activities, and will contribute to the formation of reliable and high-quality reporting information external and internal users.

Keywords: accounting policy, objects of accounting, model, insurance companies.

Постановка проблеми

Облікова політика страхових компаній (СК) є важливим інструментом лібералізації обліку та свідченням його реформування у відповідності із міжнародними стандартами. Значимість облікової політики страховиків важко переоцінити, адже вона формує інформаційний базис системи менеджменту, здійснює різносторонній вплив на організацію та методіку обліку, є гнучким важелем впливу на фінансовий стан страховиків, що дозволяє підпорядковувати звітну інформацію їх місії та стратегічним цілям.

Складність формування виваженої облікової політики страхових компаній обумовлена необхідністю врахування їх галузевих особливостей, статусом небанківських фінансових установ, діяльність яких є об'єктом державного пруденційного регулювання, різноманітним впливом численних зовнішніх чинників макросередовища функціонування страховиків, специфікою методології обліку й таксономії фінансової звітності страховиків, складеної за МСФЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Огляд наукової літератури з проблематики дослідження свідчить, що питання облікової політики страховиків ґрунтовно вивчалися О. В. Бондаренко [1], М. О. Белгородцевою [2] та А.С.Крутовою [3]. Завдяки їх працям доведена необхідність розкриття в Наказі про облікову політику

методичних, організаційних і технічних складових, визначенні об'єкти обліку страховиків, які розкривають специфіку їх діяльності. Не зменшуючи цінність отриманих вченими наукових результатів вважаємо необхідним продовжити дослідження у напрямку конкретизації об'єктів і вибору елементів облікової політики страховиків як основи формування її галузевої моделі.

Формулювання мети дослідження

Метою дослідження є обґрунтування ефективної галузевої моделі облікової політики страхових компаній на основі ідентифікації її основних об'єктів і елементів.

Викладання основного матеріалу дослідження

Реформування системи бухгалтерського обліку суб'єктів фінансового сектору економіки відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності надає їм більше самостійності у виборі способів і методів обліку та його організації. Така самостійність реалізується шляхом формування облікової політики, під якою згідно Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки» розуміють конкретні принципи, основи, угоди, правила та практика, що застосовуються підприємством при складанні та поданні фінансової звітності [4].

Призначення облікової політики є різноманітним і полягає не тільки в упорядкуванні та підвищенні ефективності облікового процесу, лібералізації системи обліку, а й у формуванні та своєчасному наданні різним користувачам повної, достовірної та неупередженої інформації, яка міститься у фінансовій звітності, для прийняття виважених управлінських рішень. Значущість та багатоаспектність облікової політики СК визначає складність процесу її розробки. Критичний аналіз праць вітчизняних науковців свідчить про відсутність єдиного підходу щодо ідентифікації етапів цього процесу та їх змісту. Авторська гіпотеза полягає в тому, що процес розробки облікової політики слід розглядати комплексно і не обмежуватися тільки виданням Наказу про облікову політику, а й проводити верифікацію її змісту та моніторинг ефективності. В межах цього твердження запропонована наступна послідовність процесу формування облікової політики страховиків (рис.1).

Основним постулатом технології розробки облікової політики є врахування вимог чинного нормативного поля, що визначає «червоні лінії», що слугують обмежувальними чинниками для формування моделі облікової політики страховика. Аналіз нормативно-правової бази дозволив встановити, що страхові компанії при здійсненні своєї діяльності керуються низкою спеціальних нормативно-правових документів, які не поширюються на інших суб'єктів господарювання: Закон України «Про страхування», Розпорядження Уповноваженого органу - Нацкомфінпослуг, МСФЗ 4 «Страхові контракти» та інш. Водночас страховики повинні враховувати вимоги діючих нормативно-правових документів, які регулюють діяльність всіх суб'єктів господарювання в країні: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс та інш. Критичний аналіз чинного нормативного поля доводить нечіткість регулювання методології обліку страховиків, суперечливість та неузгодженість складу доходів, витрат страховиків, методики їх обліку, яка не підпорядковується вимогам П(С)БО [2, с.9], що ускладнює формування облікової політики страховиків, потребує активного застосування професійного судження бухгалтерів, а в перспективі – розробки відповідних галузевих методичних рекомендацій, адаптованих до особливостей страхової діяльності.

Не менш важливим є визначення кола зацікавлених осіб - користувачів фінансової звітності страхових компаній та їх економічних інтересів. Нами встановлено, що за традиційного поділу користувачів на зовнішніх і внутрішніх, особливістю для страхових компаній є наявність найбільш впливових зовнішніх користувачів із прямим економічним інтересом - Уповноваженого органу (Нацкомфінпослуг) та НБУ, які здійснюють пруденційне регулювання небанківського фінансового сектору економіки. Інформаційною базою цього регулювання, моніторингу фінансової стійкості страховиків і їх платоспроможності є фінансова звітність, на формування якої і спрямовуються облікова політика. Максимальне врахування економічних інтересів користувачів фінансової звітності страховиків є запорукою розробки моделі їх ефективної облікової політики.

На зміст облікової політики страховиків впливають численні зовнішні і внутрішні чинники, що потребує ґрунтовного їх вивчення. Вважаємо адекватним інструментом дослідження макросередовища функціонування страхових компаній метод PEST-аналізу, який сприяє ідентифікації найбільш поширених зовнішніх впливів: політичних (Political), економічних ((Economic), соціальних (Social) та технологічних (Technological) на стратегію страхової компанії. Врахування галузевих особливостей функціонування страхового ринку доводить доцільність використання модифікації методу PEST-аналізу, а саме STEEPLE-аналізу, який включає соціально-демографічні, технологічні, економічні, екологічні, політичні, правові, географічні та етнічні чинники. За допомогою експертних методів надається оцінка інтенсивності їх впливу на внутрішнє середовище та вектори стратегічного розвитку страхової компанії.

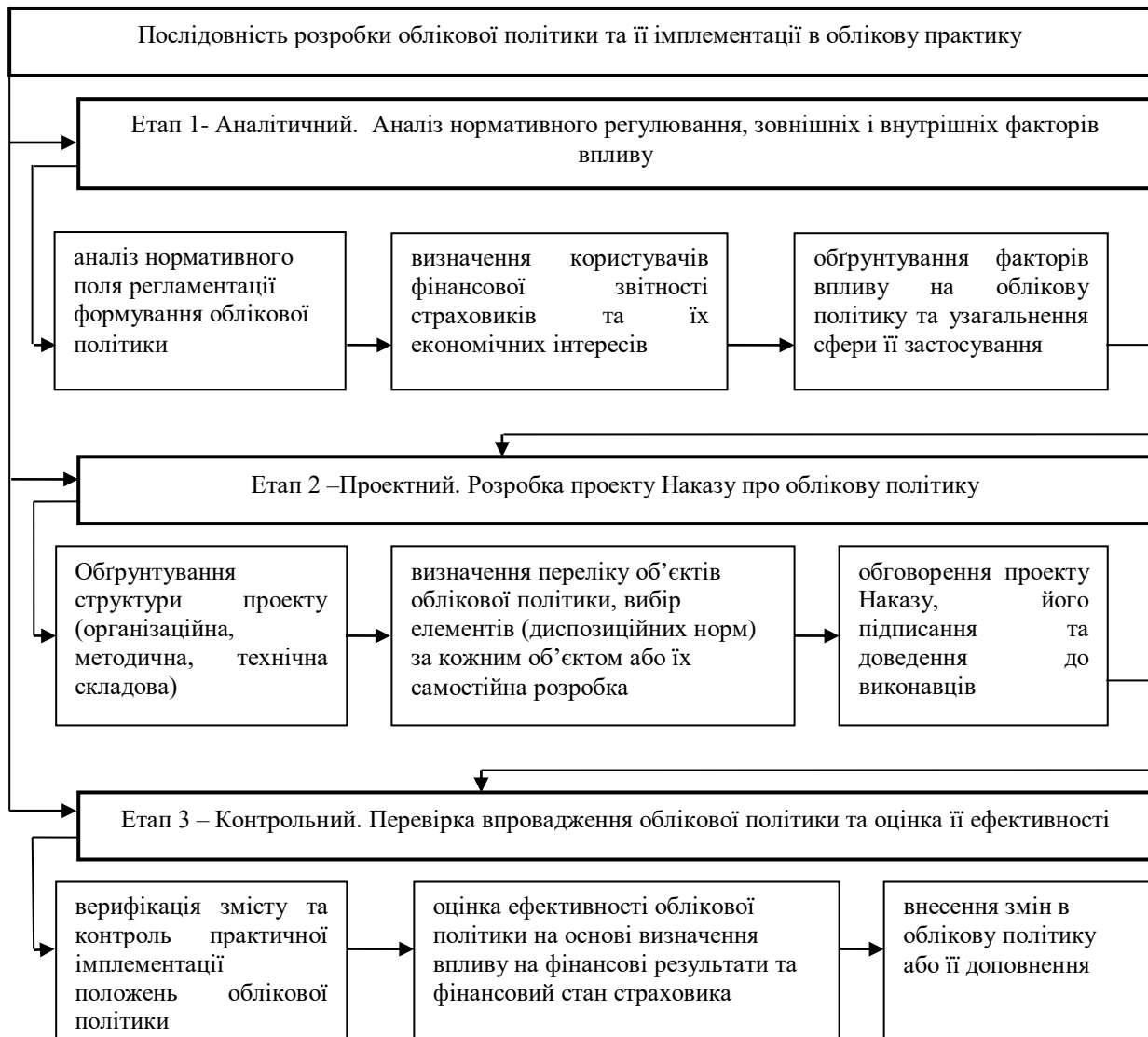

Рис. 1. Процес розробки облікової політики страховиків та її імплементації

Для визначення об'єктів облікової політики страховиків необхідно врахувати галузеві особливості їх діяльності:

- проведення прямого страхування та операцій перестраховування ризиків, що сприяє захисту споживача страхових послуг і самого страховика від власної неплатоспроможності за договорами страхування;
- використання в якості ціни за страхові послуги страхових премій, встановлених на основі страхового тарифу, величина яких повинна покривати витрати страховика на власне утримання, забезпечення діяльності та отримання прибутку;
- авансове отримання плати за страхові послуги, що обумовлює необхідність розподілу страхового доходу на зароблений та незароблений;
- спеціальний режим формування та особлива методика обліку страхових резервів, склад яких залежить від спеціалізації страховика: страховики, що здійснюють страхування життя, так зване «life-страхування» - формують математичні резерви; страховики, що здійснюють види страхування інші, ніж страхування життя, так зване «non-life-страхування», або ризикове чи майнове страхування – технічні резерви;
- інвестиційне розміщення коштів страхових резервів формує джерело додаткового інвестиційного доходу та слугує гарантією виконання страховиком своїх зобов'язань при настанні страхових випадків;
- договори страхування життя зазвичай мають компонент депозиту, що підлягає розділенню. Тому при укладенні довгострокового договору страхування життя страхувальник може отримати не лише викупну суму, а і частку доходу від розміщення математичних резервів [3].

Очевидно, що перелік наведених особливостей не є вичерпним, проте саме ці специфічні процедури та методи захисту інтересів споживачів зумовлюють виникнення специфічних об'єктів обліку. До їх складу науковці відносять численні об'єкти: страхові резерви; частка перестраховиків у страхових преміях та виплатах; доходи страхових компаній, що поділяють на доходи від основної діяльності (надання страхових послуг) та від розміщення страхових резервів; гарантійний фонд страховика, що складається із резервного або додаткового капіталу та нерозподіленого прибутку; компонент депозиту та бонуси за договорами страхування життя; зобов'язання страховиків, в частині оцінки, перевірки адекватності та визнання у їх складі викупних сум та гарантованих елементів і умов дискреційної участі на підставі актуарних розрахунків; аквізційні витрати; активи страховика та інш. [3].

Із наведеного комплексу специфічних об'єктів обліку страховиків як об'єкти облікової політики нами ідентифіковані тільки ті, методи оцінки та процедури обліку яких мають альтернативні варіанти у чинних нормативних документах, або правила та процедури обліку яких взагалі не регламентується. Запропонований підхід, який узгоджено із вимогами МСБО 8, дозволив не тільки визначити склад об'єктів облікової політики страховиків, а й рекомендувати їх поділ на дві групи: загальні, які притаманні і іншим суб'єктам підприємницької діяльності, і спеціальні, які властиві тільки страховикам. Їх склад узагальнено на рис.2.

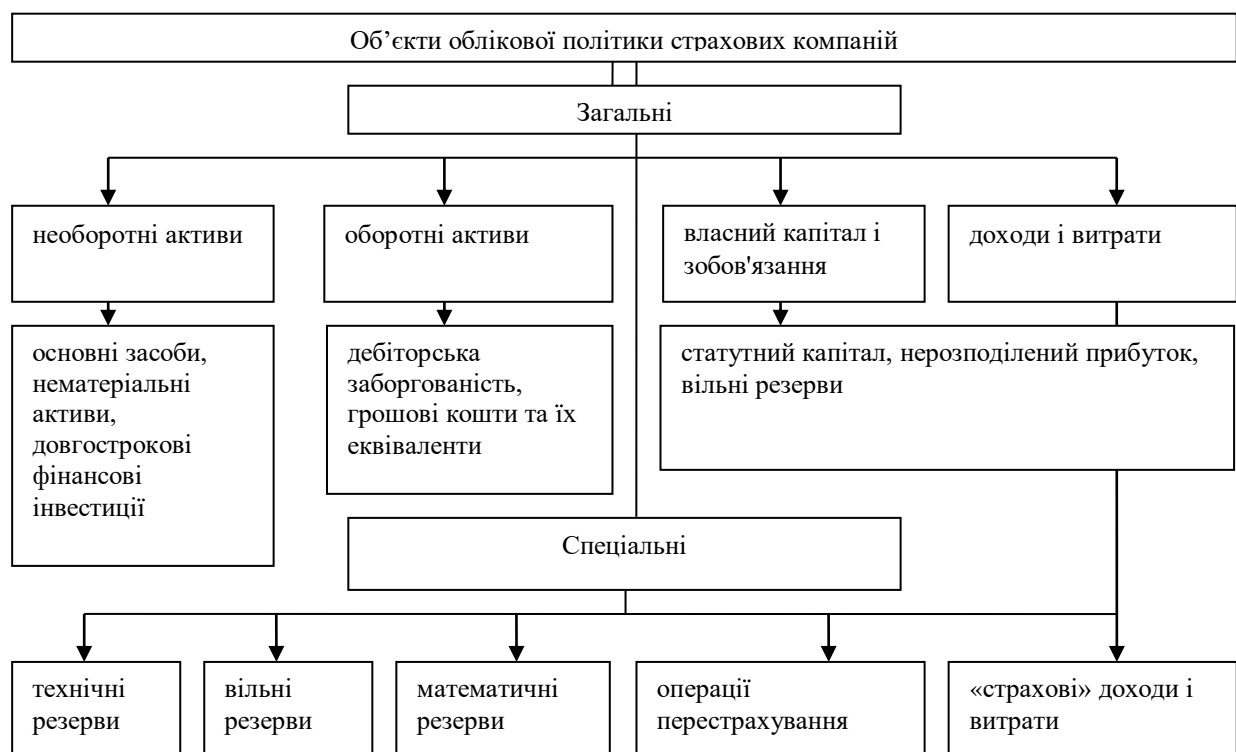

Рис. 2. Склад основних об'єктів облікової політики страховиків

Із наведеного рисунку очевидно, що як і інші суб'єкти підприємницької діяльності, страховики мають в обліковій політиці визначити диспозиційні норми щодо загальних об'єктів, однак зважаючи на специфіку їх діяльності, склад загальних об'єктів є досить вузьким, а елементи їх облікової політики - типовими. Особливу увагу слід приділити обґрунтуванню альтернативних варіантів оцінки та обліку спеціальних об'єктів. На думку М.О.Белгородцевої [2, с.9] в наказі про облікову політику страховиків слід розкривати методичні, організаційні і технічні складові за такими спеціальними об'єктами: страхові резерви, метод розрахунку резерву незаробленої премії (РНП), метод обліку доходів і витрат від страхової діяльності та метод обліку витрат на ведення страхової справи.

Погоджуючись із основною тезою вченої щодо структурування змісту облікової політики, та визнаючи пріоритетність методичної її складової, вважаємо, що метод нарахування доходів і витрат є загально визнаним постулатом облікової методології і не потребує внутрішньої легітимізації для страхових компаній. Більш важливим видається нам закріплення в обліковій політиці страховиків складу доходів і витрат за видами діяльності, їх деталізацію в розрізі однорідних груп, унормування складу собівартості реалізованих страхових послуг і методики її відображення в обліку. Базуючись на наведених твердженнях нами запропоновано наступний склад елементів облікової політики спеціальних об'єктів страховиків (табл.1).

Таблиця 1

Елементи методичної складової облікової політики спеціальних об'єктів обліку страховиків

Об'єкти	Зміст облікової політики	Призначення
1	2	3
Доходи	Поділ доходів за видами діяльності: операційна, фінансова, інвестиційна.	є запорукою правильного визначення об'єкта оподаткування, до якого застосовується пільгова ставка податку на дохід
	Деталізація доходу від операційної діяльності. Основні доходи страхової діяльності - страхові премії за договорами страхування, співстрахування і перестрахування, дохід від зміни резерву незароблених премій, комісійна винагорода за договорами співстрахування та перестрахування, частки від страхових сум і страхових відшкодувань, сплачені перестраховиками, Інші страхові доходи - повернені суми технічних резервів, інших, ніж РНП, повернені суми з централізованих страхових резервних фондів, інші доходи від страхової діяльності.	Наведене групування є основою для формування методики синтетичного та аналітичного обліку доходів від страхової діяльності: основні – відображаються на субрахунку 703 «Доходи від реалізації робіт і послуг», інші доходи від страхової діяльності – на субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності»
Витрати	Групування витрат за видами діяльності страховиків: операційна, фінансова, інвестиційна.	сприяє об'єктивності визначення фінансових результатів страховиків за видами діяльності, достовірності показників фінансової звітності та слугує запорукою правильного визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток.
	Поділ витрат страхової діяльності на основні : собівартість страхової послуги, витрати на ведення страхової справи, виплата страхових сум та страхових відшкодувань, та інші : відрахування до страхових резервних фондів, до резерву заявлених, але не виплачених збитків, до резерву збитків, які виникли, але не заявлені.	
	Визначення складу аквізиційних, інкасаційних і ліквідаційних витрат	дозволяє уникнути подвійного їх відображення в системі рахунків обліку,
	Розробка моделі синтетичного і аналітичного обліку на рахунках операційних витрат: 92, 93, 94.	дозволить підвищити прозорість формування витрат і складе основу для їх аналізу
	Визначення статей собівартості реалізованих страхових послуг	сприятиме уніфікації формування собівартості і прибутку від реалізації страхових послуг
Операції перестрахування	Визначення частки перестраховиків у страхових преміях, резервах та виплатах страхових сум	сприятиме більш деталізованому відображенню часток перестраховиків в страхових резервах цесіонарів, та формуванню облікової інформації, деталізованої за видами страхування
	Побудова моделі аналітичного обліку перестраховальних операцій	
Страхові резерви	Метод формування резерву незароблених премій	Метод 1/365 (Pro rata temporis) Метод 1/24
	Перелік видів вільних резервів, які будуть створюватися в компанії (окрім тих, які визначені затвердженими правилами)	в цілях оподаткування податком на прибуток фінансові результати страховика підлягають збільшенню (зменшенню) на суму коригування страхових резервів. Тому обґрунтований вибір методу їх формування є інструментом оптимізації податкового навантаження страховиків і водночас забезпечення достовірності показників фінансової звітності.
	Методика формування (з переліку, визначеного правилами та розробленої в компанії для вільних резервів)	
	Порядок відображення на рахунках обліку (виділення субрахунків)	
	Порядок відображення у звітності (в складі капіталу, зобов'язань)	

За кожним об'єктом облікової політики відповідно визначеній стратегії страхової компанії обираються чи розробляються самостійно альтернативні елементи, під якими розуміємо можливі релевантні підходи до оцінки, групування та обліку основних об'єктів. Для вирішення цього завдання науковцями доведена доцільність використання методу моделювання, який «вносить в облікову політику організації варіативність, сприяючи якісному аналізу нормативних правових документів з бухгалтерського обліку та вибору найбільш оптимальної моделі ... облікової політики». [5, с.172]. Цілком погоджуємося із цим твердженням і пропонуємо при верифікації змісту моделі облікової політики проводити оцінку її адаптивності (на основі визначення ступеня врахування зовнішніх чинників) та ефективності (на основі визначення відповідності обраній стратегії страхової компанії). Для оцінки відповідності елементів облікової політики стратегії страховика пропонуємо скористатися наступним критерієм: для реалізації стратегії максимізації прибутку обираються елементи облікової політики, які дозволяють декларувати в фінансовій звітності меншу величину витрат, для реалізації стратегії вартісно-орієнтованого управління обираються елементи облікової політики, які дозволяють декларувати в фінансовій звітності більшу величину витрат [6, с.119]. Узагальнення наведених пропозицій дозволила запропонувати наступний алгоритм моделювання елементів облікової політики страховиків (рис.3).

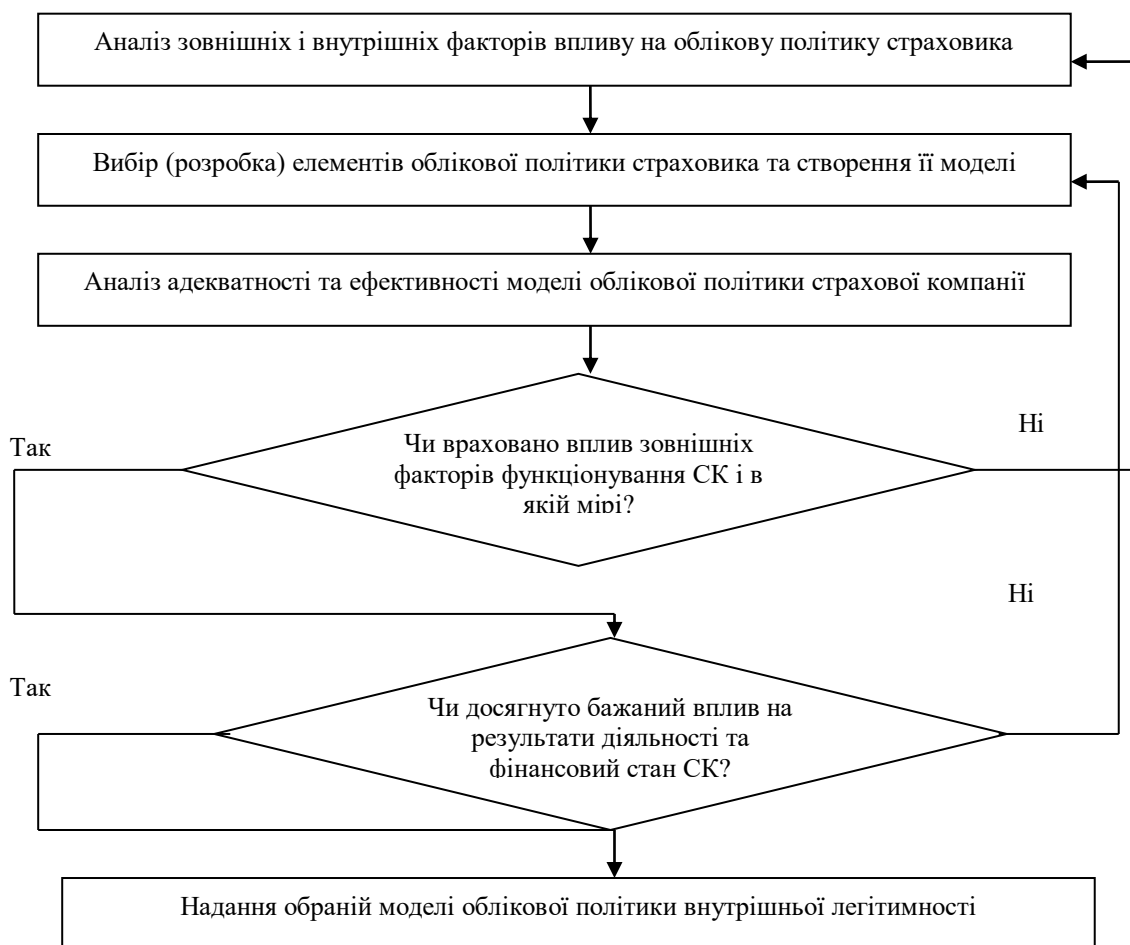

Рис.3. Алгоритм моделювання елементів облікової політики страхової компанії

Розроблений алгоритм дозволить на практиці обґрунтувати вибір найбільш оптимальної моделі облікової політики страховиків на основі її відповідності зовнішнім обмежуючим чинникам та обраній стратегії розвитку страхового бізнесу.

Таким чином, проведене дослідження дозволило узагальнити наступні концепти розробки галузевої моделі облікової політики страховиків:

- врахування вимог не тільки облікового, а й страхового законодавства, яке регламентує діяльність страхових компаній в країні і визначає «червоні лінії» у визначенні елементів і об'єктів їх облікової політики,
- орієнтація на вимоги зовнішніх користувачів фінансової звітності страхових компаній із прямим економічним інтересом, які спричиняють важливий регуляторний вплив шляхом

оцінки їх фінансової надійності, платоспроможності та попередження банкрутства на основі показників фінансової звітності,

- врахування особливостей страхової діяльності та спеціалізації страховиків за видами страхування: «life-страхування» та «non-life-страхування», що урізноманітнює склад спеціальних об'єктів обліку,
- використання методів стратегічного аналізу - PEST-аналізу та його модифікацій, для ідентифікації найбільш поширених зовнішніх чинників, які визначають стратегію страхових компаній та впливають на їх внутрішній потенціал,
- активне застосування професійного судження бухгалтера при самостійній розробці елементів облікової політики за спеціальними об'єктами, які відображають специфіку діяльності страховиків, у зв'язку із нечіткістю законодавчих вимог та недостатньою розробкою методології обліку страхових операцій,
- застосування моделювання при виборі елементів методичної складової облікової політики страховиків, що дозволить оцінити її адекватність зовнішнім і внутрішнім факторам впливу та визначити зміну фінансового стану страховика за показниками його фінансової звітності.

Висновки

Значущість страхового ринку, чисельність зацікавлених користувачів облікової інформації та специфіка страхової діяльності, яка підлягає зовнішньому пруденційному регулюванню та контролю, спричиняють особливі вимоги до достовірності показників фінансової звітності страхових компаній. Важливим засобом забезпечення якості звітної інформації страховиків є їх облікова політика, що актуалізує вирішення наукового завдання щодо розробки її ефективної галузевої моделі.

На основі сформованих концептуальних засад обґрунтовано склад загальних і спеціальних об'єктів облікової політики страховиків, розроблено алгоритм обґрунтованого вибору елементів методичної складової облікової політики на основі методу моделювання, що сприятиме формуванню адекватної і ефективної галузевої моделі облікової політики страховиків. Її імплементація в облікову практику сприятиме упорядкуванню та підвищенню ефективності облікового процесу, забезпеченню легітимності розробленої методики обліку доходів, витрат, страхових резервів і інших спеціальних об'єктів, формуванню та своєчасному наданні зацікавленим користувачам повної, достовірної та неупередженої інформації, яка міститься у фінансовій звітності, для прийняття управлінських рішень.

Список використаної літератури:

1. Бондаренко О.В. Облік і аудит діяльності страхових компаній: методика і організація. автореф. дис. канд. екон. наук. - Київ: КНЕУ. 2009. – 23с.
2. Белгородцева М.О. Бухгалтерський облік фінансових результатів у страхових компаніях: організація і методика/ автореф. дис. канд. екон. наук. – Київ: КНЕУ. 2011. – 21с.
3. Крутова А.С. Облікова політика як інструмент інформаційного забезпечення в страхових компаніях / А. С. Крутова // Бізнес Інформ. - 2015. - № 4. - С. 214-218.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_020.
5. Кубів В.Д. Моделювання як метод формування облікової політики підприємства/ Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2015. - Том 14. Вип. 2 (30).- С. 171-184.
6. Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: Монографія. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. –с. 373.

References

1. Bondarenko OV Accounting and audit of insurance companies: methods and organization. author's ref. dis. cand .. econ. Science. - Kyiv: KNEU. 2009. - 23p.
2. Belgorodtseva MO Accounting for financial results in insurance companies: organization and methodology / author's ref. dis. cand .. econ. Science. - Kyiv: KNEU. 2011. - 21p.
3. Krutova A.S. Accounting policy as an instrument of information support in insurance companies / AS Krutova // Business Inform. - 2015. - № 4. - P. 214-218.
4. International Accounting Standard 8 "Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors" [Electronic resource]. - Access mode: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_020.
5. Kubiv VD Modeling as a method of forming the accounting policy of the enterprise / Market economy: modern theory and practice of management. 2015. - Volume 14. Vip. 2 (30). — pp. 171-184.
6. Kulik VA Accounting policy of the enterprise: gained experience and prospects of development: Monograph. - Poltava: RVV PUET, 2014. –p. 373.